
KRITIKAI SZEMLE

K Ö N Y V E K

FILMRŐL FILMRE

Ládi István: *Mozihétköznapok*. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1990

Számomra, és azt hiszem, sok, régi és rendszeres Magyar Szó-olvasó számára, Ládi István a filmes itt nálunk, attól függetlenül, hogy írtak mások is rendszeresen vagy alkalmilag filmekről. Az ő írásai tanítottak sok olvasót, mozinézőt filmet nézni, az ő kritikái alapján döntöttek el sokan, melyik filmet kell, érdemes látni, s melyiket nem. Persze ez többnyire még akkor volt, amikor napilapunkban volt filmoldal, vagy legalább rendszeresebben jelentek meg filmkritikák, mint az utóbbi néhány évben. Mintha az újság is engedett volna a divatnak, s filmről elsősorban akkor ír, ha a tévében lesz vagy volt látható, különben ritkán, vagy szinte alig. Kár, mert a lapban megjelenő Ládi-kritikák nem csupán választásunkat könnyítették meg, segítettek, hanem olyan filmesztétikai szempontokat is a tartalmaztak, közöltek, amelyek a nagyközönség számára bizonyíthaták a filmek értékét vagy értéktelenségét. Ezeknek a kritikáknak nevelő, ismeretterjesztő szerepük volt. Sokan és szívesen olvasták őket, talán azért is, mert írójuk sohasem téved üres, elvonatkoztatott filozofálgatásba vagy ideologizálásba. Ládi minden megjegyzése, észrevétele, dicsérete, elmarasztalása az adott filmből s ennek kapcsán fogalmazódik meg. Számára egyetlen kiindulópont létezik, amikor kritikát ír: a film, az, amelyikről éppen ír. És az sem mellékes, hogy minden filmet a maga műfajában, a vállalt feladat, szándék keretein belül vizsgál, véleményez. Ily módon egy szórakoztató szándékkal készült film is kaphat pozitív kritikát, lehet olyan jó vagy még jobb is, mint egy művészfilm, ha az utóbbi kevésbé valószínűsíti meg a műfaji és formai lehetőségeket, ha ön-maga színvonala alatt marad.

Ládi István filmkritikáit a biztos értékítélet, szakmai tudás, lényegre törő, pontos fogalmazás jellemzi. Lehet, hogy egyesek szerint több jellegzetesen filmszerű részlet elemzése, leírása kívántatik a filmkritikába, mint amennyit Ládi írásai tartalmaznak, de nem kell elfelejteni, hogy napilapkritikáról van szó, amelynek nagyon is korlátozottak a műfaji lehetőségei, szűkre szabott a terjedelme. Másfél-két gépelt oldalon valóban nehéz több, részletetkebe menő szakmai észrevételt tenni, s az újságkritika különben is sokkal inkább a széles olvasótábor számára készül, ezért nem hiányozhat belőle némi tartalmi ismertetés, és természetesen tartozéka az az eligazító szándék is, ami miatt talán a legtöbben olvassák a filmekről készülő bírálatokat. Ládi kritikái biztos iránytű a filmek iránt érdeklődő olvasók kezében. Ha a körülmények miatt olykor úgy érezzük, hogy

Ládi filmíráσαι kevésbé részletezően szakmaiak, kárpótol bennünket, hogy a kritikus jó szemmel veszi észre azokat az emberi kérdéseket, gondokat, amelyek afféle „tartalomként” a nézők számára lényegesek, legközelebbiek, amelyek a művészet nyelvén, eszközeivel képpé, történetté fogalmazódtak.

Ládi kötetbe gyűjtött, válogatott kritikáit nem filmtörténetként kell olvasni, bár annak is megteszi, annál is inkább, mert a kritikák időrendben követik egymást, tehát egyféle alakulásrajz is formálódik így az olvasóban, aki ugyanakkor azt is tudja, hogy a teljesebb filmtörténeti sorba számos jelentős, a kötetben meg sem említett film is beletartozna. De a *Mozihétköznapiok* legkevésbé akar filmtörténet lenni. Előbb olvasható saját filmemlékeink nosztalgikus visszaidézéseiként. Még inkább pedig egyszerűen csak filmekről készült írásokként, jókról, rosszakról, jelentősokról, jelentéktelenekről, amelyekből a filmet nézni tudó, a munkáját értő szakember szellemi önportréja is megmutakozik.

A kötet erényeként említhető, hogy a legkülönbélebb típusú, jellegű filmekről találunk benne ismertetőt. Így is a mozikedvelőt szolgálja. Hogy pedig jól megírt, ítéletei szerint helyálló, okos elveken alapuló bírálatok Ládi írásai, mi sem bizonyítja inkább, mint az a tény, hogy túléltek a keletkezés pillanatát – az újságkritika életkora nem is egy nap, hanem csak az a néhány perc, amíg végigfutunk rajta –, évekkel, évtizedekkel később is olvashatók, nemzedékek számára van mondanivalójuk. Ahogy egykor a megjelenés pillanatában funkciójuk volt Ládi kritikáinak, melyek vagy arra biztatták az olvasókat, hogy ne mulasszanak el egy-egy filmet, vagy eltanácsolták őket a buta időöltéstől, ugyanúgy ma is van, lehet szerepük Ládi István írásainak, elsősorban általános vonatkozások, filmesztétikai jegyek alapján.

Amiként Ládi minden egyes írása jól felépített és végiggondoltságról tanúskodik, ugyanúgy köteté is következetes, pontos szerkezetű. A vallomásként olvasható, okos szerénységgel írt bevezetőt a fesztiválról – mintegy összefoglaló eseményekről – készült írások követik, majd a jugoszláv és végül a világfilmek tömbje következik, jól válogatott fényképanyaggal kiegészítve ezt a könyvkiadásunkban rendhagyó, de nagyon fontos kiadványt, amit nyugodtan ajánlhatunk minden film iránt érdeklődőnek.

Szép, jó és okos könyv a *Mozihétköznapiok*.

GEROLD László

A TRAGÉDIÁK FORRÁSÁNÁL

Branko Hofman: *Reggel is sötét van*. Európa Könyvkiadó, Budapest – Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1989. Fordította: Körtvélyessy Klára

Gyors egymásutánban jelent meg magyar nyelven Edvard Kocbek elbeszéléskötete, a *Félelem és bátorság* és Branko Hofman *Reggel is sötét van* című regénye, a szlovén irodalom két kiemelkedő alkotása, pótolva azt az űrt, ami az elmúlt évtizedben a szlovén irodalom aránylag permanens bemutatásában keletkezett. Pedig mint e két példa is bizonyítja, kiváló értékeket teremtett ennek a kis nemzetnek az irodalma.